
El Col·legi Universitari de Girona

i l'Institut de Ciències de l'Educació

MARTA ROS

HE ESCRIT AQUESTES RATLLES sobre Josep Pallach bàsicament per dues raons. Una és l'oportunitat de fer conèixer a les generacions universitàries d'avui una mica del Josep Pallach pedagog i què va representar en l'àmbit educatiu de Girona, durant els primers anys setanta. Gairebé tothom associa Pallach a la política, faceta primordial i raó de pes de la seva vida, però que no ha de restar importància a la de l'home que des de les aules universitàries va transmetre la seva concepció del món i del procés educatiu a les generacions de l'època, curioses per saber de l'infant i de l'escola a través d'un professor amb una gran experiència de la vida i que basava els seus raonaments en l'evolució sociocultural de l'home i en els corrents pedagògics més moderns.

L'altra raó és més personal. Josep Pallach va ser per a mi un gran mestre i un company de treball excepcional. D'ell vaig aprendre a moure'm per les aules del Col·legi Universitari, a preparar sessions de treball amb els alumnes i molt especialment a valorar situacions pròpies de la dinàmica universitària d'aleshores, molt complexa donat el moment històric i polític que es vivia i que dia a dia manifestava de manera més clara els indicis del canvi democràtic.

Intentaré exposar des del meu record els aspectes més rellevants de la dedicació de Josep Pallach al Col·legi Universitari de Girona i en el camp concret de l'educació.

Les classes al CUG

Cercant la seva imatge, la memòria em situa en dos espais habituals d'aquella època. Un és l'aula, el lloc on impartia l'assignatura *Introducció a les Ciències de l'Educació* els dilluns i els divendres del curs universitari. L'altre, el despatx o, si voleu, el «despatxet» que acollia l'ICE, oficina que va començar sota la seva idea i direcció i que venia a ser un braç de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB a Girona.

La meua col·laboració al costat de Pallach era en qualitat de «professora ajudant», situació que em permetia seguir les classes dels dilluns i divendres al costat dels alumnes i del professor.

Recordo aquelles hores com autèntiques «llicions» de pedagogia possibilista, del tot connectada amb el fer de cada dia. Pallach analitzava tot allò que incideix en el fet educatiu, començant per l'infant com a ésser que creix, l'entorn natural i social en què es desenvolupa, la família, l'escola, factors determinants de la seva conducta, l'evolució de la seva personalitat etc. i ho explicava fonamentat sempre en bases pedagògiques i culturals d'un gran abast.

Si entenem la classe magistral en el seu sentit metodològic com el contingut raonadament exposat, amb el suport argumental necessari

per tal que el missatge s'arribi a aprendre, diria que el discurs de Pallach era tot això i una mica més.

Escoltant-lo es mantenia viva la reflexió, s'havien de contrastar coneixements, activar la memòria, portar el fil del pensament fins al «dubte» i forçosament plantejar la qüestió. La intervenció dels alumnes era la culminació de la seva manera d'ensenyar, no tant per arribar a la discussió gratuïta –Pallach sempre va ser lluny de dogmatismes–, com pel contrast sempre interessant de parers i l'enriquiment de la informació donada. I no podia ser d'altra manera en el seu cas. Ell mateix en el seu llibre *Instituts pilot i Reforma d'Ensenyament Mitjà* diu que «la participació del nen en la gestió de la classe, i de l'adolescent en la vida de l'establiment d'ensenyament constitueix un bon aprenentatge de la vida cívica de l'adult, un bon mètode de formació democràtica».

En aquesta línia es desenvolupaven les seves classes.

I així, com aquell qui no vol la cosa s'aconseguien diverses finalitats. Una d'aquestes era l'estudi de l'infant individu i ésser social resultat d'una condició històrica, susceptible d'interaccions amb el medi, capaç d'aprendre, de modificar conductes... tots aquests conceptes es despenen de vivències quotidianes i menaven al coneixement de cadascuna de les Ciències de l'Educació i els donaven un sentit complet.

La creació de l'ICE

Al costat de la tasca docent devem a Josep Pallach la creació de l'Institut de Ciències de l'Educació, l'ICE de Girona. Era el curs 74-75 i s'intuïa a prop el canvi de règim. Pallach en un dels paràgrafs del seu llibre *La democràcia per fer* que diu: «L'ensenyament és l'autèntica palanca per democratitzar la societat espanyola..., construcció d'escoles i intensiva formació dels mestres ben pagats que han de fer de l'escola pública i obligatòria un dels llocs privilegiats de formació dels futurs ciutadans.»

Aquest pensament confessava les exigències pedagògiques dels temps que s'apropaven, amb les quals es trobarien els mestres i professors del nostre país.

Partidari i defensor de l'escola catalana, pública i plural, Pallach tenia clar que els primers esforços havien de centrar-se en una oferta formativa que impulsés el coneixement de la llengua catalana des d'una perspectiva àmplia. Si el domini lingüístic era bàsic per a garantir l'ús normalitzat del català a l'escola, no ho eren menys el coneixement de Catalunya i la Didàctica de la llengua. I així, amb la voluntat de donar el servei que convenia a l'escola d'aquell moment, varen començar amb interès i notable entusiasme per part d'organitzadors i usuaris els cursos coneguts per uns i altres com el Reciclatge de Català.

Cal localitzar en la memòria el context vivencial d'aquells anys per mesurar la importància del programa formador que s'oferia. Per molts dels assistents era la primera ocasió d'aprendre la pròpia llengua des d'un establiment oficial i a prop de casa. Recordo molt especialment que l'afluència massiva d'alumnes dels primers temps va portar més d'una dificultat a l'hora de contractar professors formadors.

Seguint en el terreny de les concrecions, l'ICE va posar a l'abast dels docents tot un altre ventall de formació. L'actualització de l'ensenyament demanava una reflexió seriosa entorn de l'escola. Què havíem de modificar? Quines estratègies didàctiques podien

afavorir l'èxit del procés d'ensenyar i aprendre? Com enfocar temes com la tutoria, l'orientació escolar, etc.? Aquestes i altres qüestions per l'estil solen estar vives en l'esperit dels ensenyants inquirits i curiosos de la professió. Pallach sabia que l'exercici de la docència necessita renovació de plantejaments. La inèrcia de fer les coses de forma repetitiva, tal com les hem vist fer, sol portar implícita la rutina i la manca d'il·lusió. Les Escoles d'Estiu d'aquells anys varen tenir, al meu entendre, un paper molt destacat tractant de donar resposta, i crec que de manera gratificant, a les inquietuds i expectatives de molts mestres entusiastes que seguien cursos de didàctiques específiques i participaven en tota mena d'activitats lúdiques i formatives. Animades pel Moviment de Mestres, l'ICE els va donar el suport necessari estenent la formació també durant el període escolar.

Amb tot, els propòsits anaven encara més enllà. No s'acabava pas en la incidència en el nivell de l'Ensenyament Primari. També feia falta una formació psicopedagògica sistematitzada per als professors d'Ensenyament Secundari que impartien docència als instituts de BUP i d'FP. Aquest col·lectiu d'ensenyants, en molts casos, ha fet el pas directament de la universitat on ha pogut adquirir una bona formació acadèmica, al treball de l'aula. El fet de tractar amb adolescents comporta el coneixement d'aquesta etapa del creixement des de tots els angles possibles. En aquest sentit es van orientar els cursos per a l'obtenció del Certificat d'Aptitud Pedagògica, el CAP, amb la intenció d'informar i aprofundir en els aspectes definidors de l'etapa adolescent i la finalitat de respondre des de l'escola amb recursos educatius i didàctics eficaços.

Aquest era, a grans trets, el panorama de formació d'aquell començament, sens dubte innovador i útil als usuaris. No era un programa gens esquitat per l'època, al contrari. Pallach sabia que el futur de la nostra escola requeria la peripècia de "posar en marxa" l'ICE de Girona com a plataforma de formació permanent necessària per adaptar-nos als processos accelerats de canvi propis dels nostres

dies. El temps ha demostrat que aquell inici va constituir una sòlida base per a una tasca de futur avui ben viva.

Crec que l'empremta de Josep Pallach al Col·legi Universitari la trobem bàsicament en els dos àmbits descrits. Voldria que el contingut d'aquest relat contribuís al fet que els joves estudiants de Ciències de l'Educació coneguessin un xic més el seu perfil pedagògic. Cal que es valori que un pedagog de la seva talla va trepitjar les aules universitàries de Girona. No és gens senzill destacar en el camp de la pedagogia com tampoc no ho deu ser en altres camps professionals. Segurament depèn, entre altres factors, d'un conjunt de qualitats personals. Pallach, amb gran clarividència i sentit intuïtiu, donava forma a la seva activitat professional amb senzillesa i naturalitat. Era conscient que cada dia s'avançava un xic en el camí d'anar canviant els esquemes inoperants i la seva tenacitat el portava a no cansar-se de posar arguments àmpliament documentats als seus plantejaments. Aquesta manera era vàlida en pedagogia i també en política. Amb raó algú va dir d'ell que tenia l'art de saber parlar.

Marta Ros és Inspectora d'Educació

